

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 6.

V Ljubljani, 9. svečna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Po novem letu. — Naš denarni zavod. — Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca. — Boj proti slovenskemu učiteljstvu na Štajerskem. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Po novem letu.*)

I.

Novi časi, nova dela se človeku kažejo slehrni dan, in po njih mora tudi uravnati svoje delovanje. Strategični potezljaji naših nasprotnikov nas silijo izpremeniti taktiko; a taktika naših sovražnikov zopet izpremeni našo strategijo v politiki in v šoli.

Vse se meša in vrti se hitro kolo časa!

V današnjih dneh, ko dviga masa svojo glavo in koraka z vedrim čelom, prostimi prsi v boj za svoje pravice, tudi učiteljstvo noče in ne sme zaostati za temi; saj tudi ono tu stoji.

Kakor pa si je masa sama pomagala do svojega obstanka in do moči v javnem življenju, kakor je sama prikorakala in zahtevala večie svobode in novih pravic, če se ji nalagajo bremena dolžnosti; tako tudi mi, ki imamo želodec, zahtevajmo, kar nam gre po starih zakonih. Zatorej v boj za staro pravdo!

Kdo je kriv, da je učiteljstvo zapostavljeno?

Težka je sodba, a vendar resnična! Poglejmo se! In vsi porečemo: Mea culpa!

Prizanaša nam čas in nas ne poteza s seboj v morje brezkončne večnosti. Še je čas, da si opomoremo do moči; še je čas, da se prebudimo in da stopimo v čilih in prerojenih vrstah na boj za prava svoja. V boj za staro pravdo! Naša falanga naj bo močna in trdna kakor zidi grada, in je tudi lahko, ako smo vsi eno telo.

Mislim, da ni stanu, ki bi imel med seboj tako opevani nežni spol, ki dela in živi z nami, a to le v prašnih in zatohlih šolskih sobicah. Zunaj šole pa je ta nežni spol s stanovskim tovarišem v nasprotstvu.

Mož-učitelj dela tudi zunaj šole za vse, za narod — gospice učiteljice se pa ne zmenijo za nič; samo malo za cerkev. Ni jih k najpotrebnejšim stvarim. Vabimo jih, kličemo jih, a ni jih od nikoder.

Te najvažnejše stvari so vendar naša zborovanja — a ne hospitiranja, kakor se je vrnila navada marsikje, — hospitalirali smo na učiteljskih. Pri zborovanjih

se posvetujemo, delamo strategične potezljaje, taktične napade, ki so tako potrebni v dandanašnjih dneh. Vsi prihajajo le njih ni od nikoder, razen nekaterih častnih izjem, ki se vsakokrat udeležujejo zborovanj.

Z nežnim spolom manjka tudi vedno naš mladi in to najmlajši naraščaj, da ne govorimo o nekaterih, ki pa, upamo, kmalu izginejo iz učiteljskega površja v zaslužen pokoj.

To ne gre! S temi, ki se ne udeležujejo zborovanj, ki se ne zanimajo zase in z vsemi temi, ki so zašli po nesreči v naš stan, je treba enkrat govoriti resno in odločno besedo!

Jako ogorčen rečem: To niso učitelji in učiteljice, meso od mesa, kri od krvi, ampak to so paraziti na učiteljskem telesu, in vsi pravi učitelji jih morajo s svojimi žulji rediti in podpirati, ker itak drugi ne skrbi zanje, da ne poginejo kakor berač za plotom.

In še nekaj! Še malega obulusa, ki je tako rekoč ničev, ne dado, še k udnini učiteljskih društev ne prispevajo. Res je plača naša uborna, a par novčičev na leto že vendar vsak tovariš zmore. Prazni in ničevi so izgovori, da se ne more prispevati k udnini; prazni so in nezavedni taki tovariši, in mi jih prezirajmo in nikjer jim ne pomagajmo, ker niso vredni pomoči in podpore. Delavci, ki imajo enako plačo z nami, so vsi zvezani v organizacijah, ki so res izborne, zato pa tudi mora z njimi računati vsaka vlada. Tu je zrcalo, tovariši! Po njih organizacijah uravnajmo i mi svoje organizacije in prepričani bodimo, da ni daleč čas, ko se nam odprejo vrata v boljšo bodočnost.

Naš najnasprotnejši stan — duhovništvo — je krepko le po svoji izvrstni internacijonalni organizaciji. Pridobilo si je s svojim enakomernim postopanjem križem sveta ugled, ki ga nima nobeden drugi stan. Ne dobimo duhovnika, ki bi ne bil v internacijonalni klerikalni zvezi, naj bo še tako v svojem osebnem občevarju z nami koncilijanten. Vsi imajo en smoter, vsi so našemu stanu nasprotni in sovražni. In če hočemo priti do veljave tudi mi, se moramo ravnati po njihovem geslu: Zob za zob. Oni ne poznajo: Ljubi svojega sovražnika! In zakaj bi bili pa mi drugačni, zakaj bi bili mi

*) V prvi vrsti goriškemu učiteljstvu v razmotrivanje! Pis.

spravljeni in popustljivi napram sovražnikom? Ako ne vzame vrag njih, ne vzame tudi nas. Tudi naše geslo naj bo: Klin s klinom!

Zlata vredne so besede Aškerca v »Mučenikih«:

Spoštuj, prebiraj evangelje, zaklad naš tudi posihdob!
Iz stare pa zaveze pomni načelo tisto: »Zob za zob!«

Življenje boj je brezobziren. S človekom človek bije boj . . .
Da ne premaga te tvoj bližnjik, ti čuvaj se, na straži stoj!

Kdor ljubi tebe, ti ga ljubi! Življenja te uči modrost,
Kdor črti te, še ti ga črti! Vse drugo, sin moj, je norost.

In kdor udari tebe enkrat po licu levem, njega ti
po licu desnem mahni dvakrat — in še pripravljen stoj s pestmi.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca prosinca 1906 K 18.866-20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Dalje.)

III. Postopanje pri pouku.

Dognano je, da so uspehi pri vsaki šoli odvisni od vestnega in vztrajnega učiteljevega delovanja. Vsakdanja priprava za koncentrični pouk, trudapolno vestno poučevanje raznovrstnega gradiva in popravljanje učnih izdelkov so poleg uradnih spisov njegovo vsakdanje delo. Kdor hoče to vestno in dobro opravljati, ima vsak dan dela čez glavo. Navadno se učitelj privadi polagoma svojemu delu tako, da ga opravlja z vnemo in veseljem, ker je prepričan, da deluje in trpi za blagor mladine, nje srečo — in blagor naroda. Ko vidi pred seboj živonedolžno in nepokvarjeno mladino, ki prihaja k pouku v šolo od blizu in daleč, pusti doma starše in vsakdanji spravek, da bi se naučila kaj lepega, dobrega in koristnega za življenje, mu ne da vest mirovati, poprime se pouka z ljubeznijo in vnemo. Ponižati se mora globoko dol v duh in mišljenje preprostega otroka, postati mora torej med otroki sam otrok, če hoče, da ga ti razumejo, če hoče, da rodi njegov trud — uspehe. Kdor si ne prizadeva, poučevati otroškemu duhu primerno, smelo trdimo, da tam ni povoljnih uspehov. Tak pouk je pa silno težak, zlasti za novince.

Vsakemu učitelju je znano, da je pri vsaki šoli le malo nadarjenih otrok. Ponekod je teh več, drugod manj, splošno se da sklepati, da je nadarjenih $\frac{2}{10}$, srednje nadarjenih $\frac{4}{10}$ in slabičev tudi $\frac{4}{10}$. S prvimi še človek izhaja, ker učitelja razumejo, se radi učijo in tudi z veseljem hodijo v šolo, le slabičev je žalibog povsod preveč. Pa tudi ti bodo nekaj potrebovali v življenju šolske odgoje, učitelj ve to prav dobro — ali te poučevati je silno težko, trudapolno, mučno in večkrat obupno. Eno in isto se pove, ponazoruje in razloži, zlasti računstvo, po večkrat — pa ne gre, ne razumejo in

ne znajo! Učitelj jih izpodbujja k pridnosti, poučuje po šoli, jih izprašuje vsak dan, tako se trudi vedno naprej, leto za letom, da bi tudi te kaj naučil. Pri tem delu trpi mnogo, potrpežljivost mu večkrat mine, postane nevoljen, razburjen in togoten — kar škoduje zdravju. Vrhu tega so zaradi mnogoštevilnih otrok še zatohle, smradljive in zaprašene šolske sobe, klopi slabe, učnih pripomočkov malo in mnogo drugih nedostatkov. Tudi učitelj je človek, tudi njemu je zdravje in življenje drago. Kaj pa dobi za svojo požrtvovalnost? Stradati mora, zanj ni dobiti kruha, ni dobiti pokritja!

Ali naj se učiteljstvo še vedno tako trudi?

Čemu pa? Vsak delavec je vreden svojega primerneplačila, učitelj tudi. Ker ni dobiti zanj kruha, naj se v bodoče plačilo primerno tudi dela. Dovolj je, ako se o določenem času prične in neha pouk. Kdor ga razume, je dobro, kdor ga ne razume, je tudi dobro. Delo s slabiči je najtrudapolnejše, to naj odpade v bodoče. Več kakor koga veže dolžnost, ni treba delati. Sicer je odlok deželnega šolskega sveta, ki zapoveduje, da mora biti število učencev razdeljeno po vseh razredih enakomerno. To se lahko zapove, a izpolniti je možno to le učiteljstvu, ako deluje neumorno in z velikim trudom. Ono je kompetentno klasifikovati in izpuščati učence po zmožnosti v višje razrede ali oddelke. Ako nastanejo tekom časa prenapolnjeni razredi, zaradi česar bodo še slabši uspehi, ne zadene učiteljstva prav nobena odgovornost. Da je delalo svojo dolžnost, lahko dokaže pri nadarjenih učencih. Na ta način bi moralo tudi brezštevilno učencev pohajati šolo do končanega 14. leta, kar bi lahko zavoljo požrtvovalnosti učiteljstva opravili z 12. letom. S tem bi bil najobčutljivejši udarjen kmet, ki silno potrebuje doma delavnih moči. Pa tudi šole bi se morale širiti in nove zidati zaradi preobilnega števila šolskih otrok.

To ne bi bilo prav, poreče kdo, otroci so nedolžni in kmet tudi, ta kazen bi bila preobčutljiva. To vemo tudi mi, da ne bi bilo prav; huđ udarec bi bil to za mladino in narod; krivda ne bi zadela nas, ampak tiste, ki šolo zanemarjajo do skrajnosti. Mladina in narod bi občutila to kazen po svetopisemskem izreku: »Naši očetje so grešili, in mi moramo nositi njih jarem.« Zaradi postopanja klerikalnih deželnih očetov-poslancev bi s tem zadela naš narod hujša kazen, da govorimo s Šukljetom, kakor če bi vsako leto večkrat pobila toča našo deželo. Učiteljstvo bi pri vsem tem bilo popolnoma nedolžno in brez vse krivde, kar bi natančno izpolnovalo svojo dolžnost, a delalo bi le to, kar je po poklicu dolžno storiti in nič več. Zakon, oziroma učni red natančno določuje kaj in koliko se ima učiti, to bi se tudi dognalo pri dobrih učencih. Ostali naj hodijo redno do 14. leta v šolo.

Kdo pa popraša, če imaš ti in tvoja družina kaj jesti po končanem trudapolnem delu? Kdo te vpraša, s čim boš pa odgojeval svoje nedolžne otroke? Kako naj ti živijo, ker jim nimaš ničesar zapustiti kakor prazne roke? Kam se hočeš obrniti, ako zbolíš ti ali svojci? S sedanjo plačo ne moreš izhajati zdrav, še manje pa o času bolezni. Tudi deca učiteljstva trpi veliko in nedolžno, in mi trpimo z njo, čeprav imamo zakonito zajamčeno, da bi morali imeti toliko dohodkov, da bi mogli z družino vred brezskrbno živeti ter bi mogli potem vso svojo skrb posvetiti šoli in odgoji. Ako trpimo mi in naša deca, naj trpe z nami tudi šolski otroci in njihovi starši, naj trpi z nami tudi narod, ki ima tako malovredne zastopnike, da puste prezirati šolske zakone, puste stradati učiteljstvo ter s tem zanemarjati šolstvo.

IV. Nadzorovanje šolske mladine.

Šola ima lepo nalogo: ne poučuje samo, ampak tudi vzgaja. Srce mladine se da primerjati z voskom. Mehko, nežno in občutno je za sve dobro in tudi slabo. Otrok posnema rad odrasle ljudi. Kar vidi in sliši, to posnema, govori, dela, ker nima še prave razsodnosti. Mnogokrat sliši doma in v okolici veliko lepega in dobrega, pa tudi slabega in pohujšljivega. Človek je nagnjen bolj slabemu kakor k dobremu, zato pravimo navadno, da je svet spačen. Med svetom se spači tudi šolska mladina. »Pohujšanje mora priti, ali gorje tistemu, ki pohujšuje,« pravi sv. pismo. Mi smelo trdimo, da blagor tistemu, ki odvrta pohujšanje, razne pregrehe in grde navade. To lepo in težavno nalogo ima učiteljstvo ljudskih šol. Prava odgoja je umetnost vseh umetnosti. Učitelj mora gledati, da daje sam vedno in povsod šolski mladini lep zgled, drugače bi bilo vse moralizovanje zaman. Mladina ga opazuje z bistrim očesom vedno in povsod, on mora biti mož na svojem mestu, če hoče imeti uspehov pri odgoji. Tudi učitelj opazuje svoje učence, pri katerih opazi o raznih prilikah razne napake, slaba nagnjenja, pregrehe in druge kali k slabemu, ki jih je treba z veliko skrbjo, premislekom in preudarkom iztrebiti. To delo se ne da popisati ob kratkem, o tem bi se dalo pisati cele knjige. To trudapolno in večkratnehvaležno delo napravlja učiteljem mnogo truda, skrbi in težav. Učitelj bi rad naredil iz izprijenega otroka moža, častnega člana človeške družbe, zato napenja vse svoje moči, misli in preudarja, kako bi postopal, da bi dognal zaželjeno svrhu. Sviri, opominja, grozi, kaznuje, piše staršem ter uporablja vsa dovoljena sredstva spačenemu, hudobnemu, nagajivemu, lenemu in nehvaležnemu otroku v prid. Vedne pritožbe o njem in njegovem vedenju v šoli, na poti, doma, v cerkvi in drugod dajejo učitelju premnogo dela, truda, nevolje in večkrat tudi jeze. Potrpežljivost ki jo mora pri tem imeti učitelj-odgojitelj, lahko imenujemo angelsko potrpežljivost. Pa to se ne godi samo enkrat v letu, to se dogaja vsak dan, pa še po večkrat na dan. Ni čuda, da je skoraj vsak učitelj bolan na živcih. Neprestano govorjenje, opominjevanje pri pouku in postopanje pri odgoji je tako trudapolno, zlasti pri prenapolnjeni šoli, da mora vsakdo omahniti če je še takšen hrust.*)

Čemu se pa toliko trudiš? Čemu taka vnema, gorečnost in skrb? Kdo se bo zmenil zate, če zbolíš in omahneš zaradi navora? Lepo plačilo te čaka sicer po smrti za to plemenito delo, tako vsaj uče naši duhovniki, ali svet se zmeni za tvoje delo, vnemo, vestnost in trud bore malo — stradati moraš za to! Cerkev uči, da ljubi bližnjega kakor samega sebe, ne pa, da ga ljubi bolj kot samega sebe! Pusti malopridneže na miru, če te izlepa noče slušati! Povej katehetu, ta ga bo že s palico naučil kozjih molitvic, kateheti so mojstri pri odgoji s palico! Ako se izpozabiš ti in koga postrahuješ v skrajni sili s palico, te gredo starši takoj tožit, kateheta pa ne, on dela kar hoče in kakor hoče, pred njim se svet tresse. Kateheti so v očeh ljudstva velezasluženi ljudje, čeprav so pri odgoji prave ničle. Eno uro so v šoli, pa so je že siti do grla. Pred praznikom ga ne spraviš v šolo za nobeno ceno, ker se mora učiti pridige — šola ne nese nič v žep, kdo se bo toliko trudil za prazen nič? Posnemaj te, saj so božji namestniki, oni že vedo, kaj delajo! Ti ljudje

*) Dr. Ralf Wichmann, zdravnik za nervoziteto v Harzburgu, pripoveduje v članku »Zur Statistik der Nervosität bei Lehrern« v »Zeitschrift für Schulgesundheitspflege« (zvezek XVI., str. 626.), da je preiskal 305 učiteljev in dobil med temi 85% bolnih.

vedo za naš trud, vnemo in gorečnost, pa nas imajo tako radi kakor trn v peti. Veseli bi morali biti našega delovanja, a namesto tega nas prezirajo, zaničujejo, obrekujejo, jemljejo nam poštenje in dobro ime, kjer le morejo. Cerkev nas uči, da je obrekovanje velik greh, a ti ljudje nas zlasti v »Domo-ljubu« zaničljivo obrekujejo pri preprostem ljudstvu, da bi nam vzeli dobro ime in spoštovanje, ker to je dovoljeno po novi klerikalni veri. Kristus nas uči, da je v nebesih nad izpreobrnjenim grešnikom večje veselje kot nad 99 pravičnimi, a njim ni tega mar, da se z vnemo bavimo pri odgoji, da vodimo spačeno mladino na pravo pot. — To je po novi klerikalni veri bagatelno in ničvredno delo. Celozkaznivo je to; saj so klerikalni prvaki dali 25% draginjske doklado zaradi družinskih razmer, ne zaradi odgoje. Vero in odgojo so vrgli ti ljudje med staro šaro; vere se držijo le toliko, kolikor nese, odgoje pa le zaradi laži in reklame!

Ker je naš narod še tako nerazsoden, slep in gluhi, da drvi čez drn in strn za svojimi zavodniki, ki voli za poslance najzagrizenejše nasprotnike šole in učiteljstva, naj nosi tudi posledice svoje slepote. Učiteljstvo naj nikar več ne deluje pri odgoji kakor to, kar sodi k šolski disciplini za vzdrževanje reda pri pouku. Krivda zadene zaradi bodoče površne in slabe odgoje novodobno krivoverno — klerikalno stranko, ki je nasprotna šoli in učiteljstvu.

V. Izven službe.

Po končanem delu čaka učitelja, kakor smo že omenili, več kakor dovolj dela doma, če hoče vestno in dobro opravljati službo. Žal, da se ne more poprijeti z vnemo le svojega poklica. Boriti se more za obstanek — iskati mora stranskih zaslužkov, vsak kakor ve in zna, da ne pogine za lakotjo z družino vred. Lakota ima hude zobe! Ona ne vpraša kaj je prav ali kaj ni prav — jesti je treba, primerno oblačiti se tudi, denarja pa ni nikjer! To so mučne skrbi, ki jih ne pozna nihče drugi kakor tisti, ki je to izkusil. Učili smo se ter prebili stroge preizkušnje z nadejo, da bomo z delom svojega važnega poklica živeli stanu primerno, kakor nam jamči šolski zakon — pa kašna prevara? Neprestano moramo stradati, ko se drugi vesele življenja.

Draginja je čimdalje večja, plača je pa vedno ista. Družinski stroški so vedno večji, dohodki pa vedno isti. Ni čuda, da marsikdo obupuje, ko ne vidi pred seboj boljše bodočnosti. Država se ne zmeni za naše bedno stanje prav nič, marveč nam naklada vedno večja dela in odgovornosti, dežela pa nima za nas srca — nima nobenega pokritja za naše dohodke, ker jih noče v svoji brezbriznosti poiskati. V takem položaju naj ima človek veselje za svoj poklic, naj neumorno, pridno in vestno dela v šoli in pri odgoji za blagor naroda! Če kdo zanemarja zaradi bede svoj poklic, ne zadene njega krivda. Obstane je prva reč, za tem pride šele vestno delo. Vsak naj si poišče kako delo, usmiljenih ljudi je povsod dosti, ki nam privoščijo košček kruha, v šoli pa naredi, kar moreš in kolikor ti pripušča čas. Šola in odgoja mora postati za nas postransko in površno delo. Če trpi pri tem napredek, če ni uspehov, ni naša krivda, ampak največja krivda zadene v prvi vrsti zastopnike, ki so se javno izjavili na političnem shodu v Ribnici, da so preprečili nakano zvišanja učiteljskih plač. Ali ti ljudje se zmenijo za odgovornost za zanemarjenje šole bore malo, da ne rečemo prav nič. Saj s tem je dosežen njih namen. Na videz so vneti za dobro šole in dobro učiteljstvo. Toda učiteljstvo bo dobro šele tedaj, kadar bodo

oni imeli v šoli prvo in zadnjo besedo, in jim bo učiteljstvo vdano in pokorno. Ker se pa učiteljstvo nikakor ne vda, si mislijo: Stradaj, učiteljska paral Namen posvečuje sredstvo, to je glavna zapoved klerikalne brezvestnosti.

Običajno je, da imamo vsako leto okrajne učiteljske skupščine, kjer razpravljamo o važnih zadevah za napredek šolstva. Okrajni šolski nadzorniki imajo tu glavno besedo. Povedo neposredno vse nedostatke, ki so jih dobili pri svojih posetih na raznih šolah, obenem tudi, kako bi se moralo delovati, da bi prišlo učiteljstvo do boljših uspehov. Ti pridejo vsako leto po eno uro ali dve k vsaki šoli ter po tem govorijo, da vedo natančno za učiteljevo delovanje. No, nadzorstvo mora baje biti povsod, in to je tudi pri nas. O tem bi se dalo govoriti veliko, ker pa to ne sodi k stvari, omeniti hočemo le, da ocenjajo učiteljevo delovanje po izdelkih in odgovorih učencev in po učiteljevem nastopu. O truda-polnem delu pri odgoji in o mnogih drugih rečeh ne more nadzornik ničesar vedeti, ker bi moral vedno čepeti v isti šoli. Sploh rečeno, pri učiteljskih skupščinah se sliši mnogo instruktivnega zlasti za mladi naraščaj, ko posežejo v debato tudi drugi izkušeni, starejši učitelji. Tukaj se vidi in sliši, s kako vneto deluje učiteljstvo na svojih šolah, kako se bori in trudi za šolski napredek, kakšne vrle izkušnje ima pri nastopih, iz raznih predmetov, pri odgoji i. t. d. Z veseljem smo doslej prihajali k takšnim skupščinam in tudi z veseljem in ljubeznijo smo poizkušali vsak na svoji šoli uresničiti to, kar smo slišali. Kdo pa naj ima sedaj to veselje, ko je vsak prepričan, da bo moral za svoje važno delo — neprestano stradati! Pojdemo k učiteljski okrajni skupščini, ko pride čas. Poslušali bomo, a o kakšni debati ne bo več govora, vsak naj bo tih kot grob, ko končajo referenti svoje delo — pasivna rezistenca naj bo znak naše splošne nezadovoljnosti. Lepi nauki za napredek bodo padali na gluha ušesa. Zlata doba šolskega napredka naj ugasne z našo rezistenco. Naj se ne vrne, dokler ne pride čas, ki nam da, kar nam gre! Ako je bilo dovoljeno klerikalnim poslancem delati toliko let obstrukcijo v deželnem zboru, na kar so sedaj celo ponosni, to bodi dovoljeno tudi nam, ker se nam godi vnebo-vpijoča krivica. Klerikalna obstrukcija je rodila sad splošne nevolje — ta je naša splošna učiteljska pasivnost pri pouku in odgoji. Klerikalizem bo to sicer sprejel z nasmehom in pomilovanjem, ker mu je šola in ljudski blagor deveta briga, naš narod bo pa imel od tega neprecenljivo škodo.

(Dalje.)

Boj proti slovenskemu učiteljstvu na Štajerskem.

»Slovenske pravice«, ki so dne 31. pret. mes. začele izhajati v Celju, pripovedujejo, da se je v Gradcu vršil nemški shod, kjer so imeli glavno besedo izdajalci slovenskega naroda, nemškutarji s Spodnjega Štajerja in s Kranjskega. Posvetovali so se, kako bi tem uspešnejše izpodrivali slovensko ljudstvo s slovenske zemlje, in zadonel je iz Gradca ošabni glas: »Ven s slovenskim učiteljstvom s Spodnjega Štajerja, ven z njim na Kranjsko!«

In s tem klicem je bilo dano našim poslušnim in pokornim nemškutarjem na Spodnjem Štajerskem bojno znamenje, in vrnil se je slovenskemu narodu boj, tako krut in

tako nasilen, da takšnega boja že dolgo nismo imeli, začel se je boj proti slovenskemu učiteljstvu. Takoj v bližini Maribora so vrgli iz neke šole kmalo po tistem shodu slovensko učiteljico! Pri Sv. Lovrencu nad Mariborom so vrgli slovenskega učitelja iz tamošnje šole. Pri Sv. Jakobu v Slov. goricah so nastavili krajnim šolskim nadzornikom dr. Wenigerholca, zdravnika, nemškutarja; strmoglavili so dr. Bezjaka kot okrajnega šolskega nadzornika za mariborski okraj. Vse tako dosledno, vse tako premišljeno, in vse tako silno na škodo slovenskemu šolstvu!

Imenovani list se obrača na krajne in okrajne šolske svete, poudarjajoč, da je narodna vzgoja prvi pogoj za obstoj naroda.

Potem piše. doslovno: »Vi veste, kake sadove rodi pouk, če pride na slovensko šolo slovenščine nezmožen in slovenskemu jeziku neprijazen, celo sovražen učitelj. Vi veste, da edino na podlagi materinščine morejo doseči naši otroci ono izobrazbo, ki jo potrebujejo dandanes v težkem boju za obstanek. Zato je Vaša naloga, da nam ohranite svetinjo — slovenske šole — neomadeževano, čisto, da nam je ne pustite oskruniti od nemškutarijel! Vaša naloga je, da s sokolskim očesom čuvate nad tem, da pridejo na slovenske šole vedno vrli slovenski učitelji, ki ljubijo slovenski jezik, ki ljubijo slovensko ljudstvo, ki spoštujejo slovenskega kmetal Slovenski krajni in okrajni šolski sveti! Kakor delajo nemškutarski krajni in okrajni šolski sveti z našimi slovenskimi učitelji, in to pod zaščito naše nam vedno krivične in sovražne vlade, tako delajte tudi vi! Kadar gre za nastavljenje kake nove učiteljske osebe za kakšno šolo, glejte vedno poleg dobre usposobljenosti dotičnika tudi na to, ali je prosilec vrl Slovenec ali ni! To je Vaša sveta dolžnost, dolžnost Vaša do slovenskih otrok, do slovenske časti, Vaša dolžnost do slovenskega naroda. Kakor oni proti nam, tako mi proti njim! Šilo za ognjilo! Zob za zob!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima v nedeljo, dne 11. februarja 1906 ob 10. uri dopoldne na Vidmu svoj občni zbor, ki se vrši po sledečem sporedu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo predsednika o društvenem delovanju lanskega leta. 4. Poročilo blagajničarke o gmotnem stanju društva in odobrenje računa za l. 1905. 5. Volitev društvenega odbora za prihodnjo triletno dobo. 6. Novi šolski in učni red. 7. Želje in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno odbor.

Goriško.

Poročilo o delovanju deželnega učiteljskega društva za Goriško in Gradiščansko. — Društvu so pretile v pretečenem letu razne nevarnosti. Meseca aprila 1905 je bil nastal spor med prejšnjim predsednikom in dvema laškima odbornikoma. Posledica je bila, da sta odbornika stopila iz odbora in je predsednik odstopil vodstvo društva podpredsedniku. Mestni svet goriški je poskrbel, da je dobilo mestno učiteljstvo tolike doklade k plači, kakor je določeval novi načrt o regulaciji učiteljskih plač; zato mestno učiteljstvo ni hotelo sodelovati v društvu in je postalo apatično glede društvenih teženj. Ostali so sicer pri društvu, a delovanja se niso udeleževali. Samo prejšnji predsednik je ostal društvu vdan in delaven kakor je bil prej ter kot odbornik s svojo

izkušnjo in spretnostjo vedno pomagal novemu predsedniku ter je s tem učiteljstvu v marsičem koristil.

Žugala je druga nevarnost, da se odcepijo tudi furlanski tovariši od društva. Ako bi se to zgodilo, bi učiteljstvo ne imelo nobenega zastopništva za vso deželo. Storilo se je potrebno, da so gradiščanski učitelji ostali v dež. učiteljskem društvu in pričeli krepko in odločno nastopati proti onim, ki so jih zanemarjali ter puščali v slabšem položaju nego je bilo slovensko učiteljstvo. Laški dež poslanci so izprevideli, da bi se po tej poti dalje prišlo do hude volitvene katastrofe; krenili so na drugo pot. Obljubili so jim dohodke v smislu novega zakonskega načrta, če njih tovariš Falconer kot dež. poslanec ne bo glasoval za deželni šolski zalog ter jih s tem ne prisili k nevšečnim korakom in celo k temu, da polože mandate, se razpostavijo negotovosti novih volitev, pri katerih bi najbrže izginil učitelj iz vrste dež. poslancev, a z njim tudi marsikdo drugi. Laško učiteljstvo je izprevidelo, da bi se v takem slučaju odnesla rešitev o plačah. Mislili so, da je bolje imeti enega vrabca v rokah nego deset na strehi. Stopili so kompaktno za to, da Falconerju ni treba glasovati za deželni šolski zalog, ako se okrajni šolski svet gradiščanski zaveže, da plača prostovoljno svoje učiteljstvo v zmyslu novega zakonskega načrta. Okr. šol. svet je imel za to zadevo posebno sejo in se je zavezal, da izpolni stavljeni pogoj. Slovensko učiteljstvo je prišlo vdrugeč na cedilo. Furlanskim učiteljem je bilo sicer žal, da morajo tako postopati; a rekli so, da bi bilo vsako drugo postopanje zanje slabše in bi slovenskemu učiteljstvu nič ne koristilo.

Odbor je sklenil poslati deputacijo h gospodu cesarskemu namestniku z nalogo, naj pojasni položaj učiteljstva in razmere v deželi ter naj prosi pomoči. Deputacija je bila 26. oktobra 1905 v četrturi avdijenci in izvršila svojo nalogo. Knez Hohenlohe je sprejel deputacijo kot najblažji pokrovitelj učiteljstva in šole. Rekel je med drugim: Vaše plače pri sedanjih draginskih razmerah ne morejo zadoščati, če še tako varčno živite s svojimi družinami. Povejte učiteljstvu, da mu hočem pomagati in ne odneham, dokler mu ne pomorem. Danes popoldne se odpeljem v Gorico in bom govoril o tem z gospodom dež. glavarjem.

Pretekli so po avdijenci trije tedni. Deželni poslanci so enoglasno priznavali, da je učiteljstvo vredno in potrebno izboljšanja plač, a glede pokritja so bila različna mnenja. Mesto Gorica se je na vse kriplje branilo, odpovedati se raznim ugodnostim in podpirati slovensko kulturo laškemu življu na škodo. V Gorici so državne in razne druge šole in ustanove, zaradi katerih izdaja mesto malo za šolstvo. Laški meščanji so se bali, da jim Slovenci z dobro urejenimi šolami s časom vedno bolj poslovenijo Gorico in se jim je zdelo nezaslišano, da bi morali sami plačevati poslovenjenje mesta. Furlani so rekli: »Vi, slovenski gorjani in kraševci, nimate nikakršne obrti. V goriški okolici je malo boljše. Mi imamo razvito obrt, skoro vsa potrebna šolska poslopja in naše šole so večrazrednice, ki se bodo malo širile. Vi morate zidati mnogo šolskih poslopij in širiti mnogo šol. Mi ne bomo za vas plačevali; plačujte se sami!« Laški dež. poslanci so imeli proti takemu pokritju vse laško ljudstvo za seboj. Slovensko učiteljstvo je izprevidelo, da se po tej poti ne more priti do pokritja. Predsednik dež. učit. društva je povabil dva najspretnejša slovenska tovariša, da sta šla z njim h gospodu dvornemu svetniku grofu Attems in k v mestu stanujočim deželnim poslancem. Pojasnili so položaj in prosili: »Gospod! Do pokritja se pride samo po eni poti. Dežela naj postavi in pobira doklade na užitnini in pivu za šolstvo, a vsak okraj naj dobi v okrajni šolski zalog, kar se v njem nabere. Tako ne bo noben okraj podpiral drugega in Lahji bodo s tem zadovoljni. Računi kažejo, da bodo ti prispevki zadostovali in utegne še kaj ostati za zidanje in vzdrževanje šol«.

Dvorni svetnik gospod grof Attems je dobil od dež. računarije izkaz v povedani namen, sestavil poročilo in se odpeljal v Trst, da je pri c. kr. namestništvu pojasnil vsestransko o preudarku za pokritje. Z isto vnemo se je zanimal za pokritje in sankcijo gospod cesarski namestnik pri c. kr. naučnem ministrstvu in pri c. kr. finančnem ministrstvu. Učiteljstvo se ima zahvaliti posebno njegovemu trudu in

osebneju ustnemu priporočilu pri obeh ministrstvih, da je bil zakon potrjen 14. januarja t. l. Po tem zakonu so letne plače za učitelje 1600, 1400, 1200 K; za učiteljice 1400, 1200, 1000 K. — $\frac{3}{10}$ def. učiteljstva pride v I., $\frac{4}{10}$ v II in $\frac{3}{10}$ v III. plačno vrsto. Stanarine: 300, 240 K; opravilne doklade: 300, 200, 150, 100 K. Pri uvrščenju v plačne vrste se štejejo sistemizovana mesta, ne osebe. Izboljšal se je zakon o upokojevanju in preskrbovanju vdov in sirot.*)

Tako je deželno učiteljsko društvo priborilo v 5 letih dvakratno zboljšanje plač. Dosedaj se je društvo borilo večinoma za dostojno učiteljsko eksistenco in pridobilo s tem, da je podpiralo prizive do upravnega sodišča, dve važni ugodnosti glede petletnin. Odslej bo mogoče iti na marsikatero idealno delo. Po dobri organizaciji in marljivem delu se da dognati marsikaj dobrega in koristnega. Vsak učitelj naj dela skrbno in vestno na to, da vrši dobro svoje dolžnosti v šoli in tam postavi moža. To je pogoj. Kdor ni dober učitelj, ta tudi zunaj šole ne more koristno delovati. Zunaj šole si lahko vzamemo za zgled duhovščino. Delujmo za svoj stan tako, kakor delajo oni za svoj; ne posnemajmo pa njihovih napak in bodimo pri svojem postopanju in delovanju korektni. Ne se postaviti na čelo katerega strankarskega delovanja, kjer vlada strast in sovraštvo in bi mnogo več izgubili nego pridobili; potegujmo se pa za svoje pravice kot omikani ljudje, potem bo moral tudi nasprotnik spoštovati naš značaj, naše koristno delo, naše uspehe. Tako si ohranimo dosedanje in pridobimo nove prijatelje. Ne žalimo nikjer verskega čuta, pa tudi ne bodimo duhovniški hlapci.

Društvo odpošlje vlogo na c. k. deželni šolski svet, s katero izrazi, da je pripravljeno sodelovati pri podrobnih določbah novega šolskega in učnega reda. Otpošlje se prošnja, naj se prestavi koprsko učiteljske kam drugam, ker od tam ne moremo dobiti društveno izobraženega učiteljskega naraščaja, kjer mladina nima vstopa v kroge mestne inteligence. Sestavi se nov disciplinarni zakonski načrt po vzorcu štajerskega disciplinarnega zakona. Ko opravimo to, ne bo manjkalo novega dela. Že sama dobra organizacija nas varuje zlovoljnih napadovalcev. Nasprotnik se ne loti onega, o katerem ve, da je vedno napravljen odbiti naskok. Sovražniki napadajo trdnjavo na strani, kjer je šibko zidovje in malo braniteljev. Deželno učiteljsko društvo nam je doneslo mnogo dobrega. Za učiteljstvo na deželi je to posebne važnosti in ugodnosti, da je deželno učiteljsko društvo ustanovil in v odločilnih momentih vodil učitelj na deželi. Ako bi bili društvo ustanovili mestni učitelji, bi ostalo učiteljstvo na deželi zapostavljeno; tako pa smemo trditi, da so se častno zastopali in rešili interesi učiteljstva po trgih in vaseh. Kdor je dober ekonom in se ogiblje gostilnic in krčem ter se zna ogibati škode, si more postaviti dostojno eksistenco.

Sedanji društveni odbor je sestavljen tako-le:

Predsednik: Franc Bajt, nadučitelj v Ajdovščini; podpredsednik: Andrej Pizzul, nadučitelj v Korminu (Cormons); slovenski tajnik: Alojzij Urbančič, nadučitelj v Mirnu pri Gorici; laški tajnik: Inocent Farlao, učitelj v Tržiču (Monfalcone); blagajničar: Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu; odborniki: Anton Jacobi, učitelj v Gorici; Pavel Nigris, nadučitelj v Moraru (pri Korminu); Anton Kosovel, nadučitelj v Pliskovici (pri Komnu); Karel Bosig, nadučitelj v Mossi (pri Korminu); Anton Kutin, c. kr. učitelj v Tolminu; zastopnici učiteljic: Gospa Leopoldina Kersnik-Rott, učiteljica v Pevmi; gdč. Marija Bielewicz, učiteljica v Korminu (Cormons). Za sprejem v društvo se je oglasiti pri predsedniku ali katerem odborniku. Letnina znaša 2 K. Društveno leto pričinja z majem; sedaj se tedaj šteje društveno leto 1905/6. Letnina se lahko plačuje po čekih v poštno hranilnico brez katerega troška. Člani društva morejo biti samo aktivni učitelji in učiteljice na javnih ljudskih šolah naše dežele. Častnih članov pravila ne poznajo.

Eden odbornik je predlagal, naj se napravi več tabel z imenikom onih učiteljev in učiteljic, ki niso člani dež. učit. društva s križem spredaj v znamenje da so za skupno stanovsko delo mrtvi. Take table se razpošljejo učiteljskim

*) Glej zakon v naši 5. let. številki.

društvom, da bomo poznali svoje ljudi, na katere nismo prav nič ponosni.

Sedeš društva je sedaj v Ajdovščini. Letnina se pošilja g. Ignaciju Križman, nadučitelju v Dornbergu, ki opravlja blagajniške posle.

Književnost in umetnost.

Slovenski Obrtnik. Deželna zveza kranjskih obrtnih zadrug je sklenila izdajati svoje glasilo, ki je tudi 1. januarja t. l. izšlo pod imenom »Slovenski Obrtnik«. Iz programa listovega posnemamo, da bo zastopal »Slov. Obrtnik« koristi in težnje obrtnega stanu ter da je v prvi vrsti ustanovljen, da organizira slovenske obrtnike v celoto za skupno nastopanje v stanovskih vprašanjih.

Novi Slovenski Štajerc se imenuje list, ki je začel izhajati v Hribarjevi tiskarni v Ljubljani. Izdajatelj in urednik listu, ki bo izhajal po 2 krat v mesecu, je Cvetko Golar.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« so darovali: g. Vinko Pollak, inženir v Trziču, 200 K pokroviteljine; g. I. Šešek iz Stolca, polovica od krsnog slavlja kod Vase Bogojeviča, 6 K; prijateljsko omizje v gostilni g. Majarona v Brezovici pri Borovnici ob godovanju tovariša Frana Paplerja, 10 K; tovariš Jakob Cepuder nabral pri občinski seji v Hrušici pri Ljubljani, 18 K; č. g. Vilko Paulus, župni upravitelj na Šenturški gori, 2 K; g. Ivan Bizjak, pekovski mojster in posestnik v Ljubljani, 2 K; tovariš Leopold Baebler nabral v veseli družbi v Idriji 3 K 10 h; tovarišica Alojzija Izlakar nabrala pri omizju v Preddvoru 2 K; tovariš I. Vozel nabral v veseli družbi pri Hrastarju v Trebnjem 6 K 43 h; g. Janez Vurnik, posestnik i. dr. v Radovljici, 5 K. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Živeli nabiralci in nabiralke! Bog platil!

Letnina à 2 K za učiteljski konvikt za l. 1906 so plačali: tov. Jakob Cepuder, nadučitelj v Hrušici pri Ljubljani; tov. Fran Lavtižar, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro; tov. Anton Kadunc, učitelj v Tribučah; tov. Antonija Kerže, učiteljica v Babnem polju; tov. Janko Muren, učitelj v Draščičah; šolsko vodstvo pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko; tov. Karel Završnik, nadučitelj v Dupljah; tov. J. Wohinz, učitelj v Kresnicah; tov. Ivan Kutnar, nadučitelj v Žuženberku; tov. Fran Potokar, nadučitelj pri Sv. Lorencu ob Temenici; tov. F. Vilhar, učiteljica v Šembijah pri Knežaku; tov. Ivan Petrovčič, nadučitelj v Kranski gori; tov. Fran Krmelj, učitelj na Šenturški gori; tov. Joško Bergant, učitelj v Turjaku; tov. Matej Jug, nadučitelj na Blokah; tov. Stanislav Legat, učitelj pri Sv. Gregorju; tov. Andrej Cvar, učitelj na Ortneku; tov. Klotilda Kunasz, učiteljica na Suhorji pri Košani; tov. Martin Humek, nadučitelj in tov. F. Zemljan, učiteljica v Bohinjski Bistrici; tov. Julij Slapšak, nadučitelj in tov. Angela Trost, učiteljica v Vodica. — Ivan Kelc, nadučitelj pri Novi Štifti; tov. Fran Zopf, nadučitelj in tov. Marija Zopf učiteljica v Pristavi. — Tov. Josip Rakovšček, nadučitelj; tov. Peter Kogoj, učitelj in tov. Zora Gerželj, učiteljica v Cerknem, tov. Anton Muzič, nadučitelj v Plaveh (4 K); šolsko vodstvo v Grahovem ob Baču (5 K 78 h). Le vsi za enega in eden za vse! Bog platil! Živeli nasledniki!

Za učiteljski konvikt. Zadnje dni meseca januarja so prejela vsa šolska vodstva na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem poštne položnice (čeke) »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta.« P. t. tovariše nadučitelje in tovarišice nadučiteljice prosimo, da blagovolijo prisvojih tovariših in tovarišicah pobrati letnino à 2 K za učiteljski konvikt ter jo skupno oddati na bli-

žnji pošti. Če morebiti pomotoma katero šolsko vodstvo ni prejelo položnice, naj blagovoli to javiti društvenemu blagajniku, tov. Jakobu Dimniku v Ljubljani.

Zasledovana kolekta poštних znamk. Tovariš V. Škof, učitelj v Kobljeglavi, nam sporoča, da je poslal kolekto št. 115, vredno 11 K 10 h, in prazno kolekto št. 116 tovarišu Vodopivcu v Brestovico.

Izobraževalni kurzi za učitelje kupčijskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah na Kranjskem. Naučno ministrstvo je odredilo, da se ima za učitelje takozvani kupčijskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah s slovenskim učnim jezikom vršiti poseben kurz na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani. Kurz bo trajal od 2. do vštete 14. julija letos ter obsegal nastopne predmete: Računstvo, osobito kalkulacijo, poslovne sestavke, obrtno knjigovodstvo, kupčijsko in meniško znanstvo, obrtni zakon in splošne obrtne predpise. Poučevalo se bo vsega skupaj 64 ur, in sicer vsak dan štiri ure dopoldne, a dvakrat na teden je popoldne prost pouka. — Obiskovalcem kurza bo na prosto voljo dano, po končanem kurzu delati izpit iz navedenih predmetov, ali pa tudi ne. Kdor napravi izpit, dobi izpričevalo s klavzulo, da je usposobljen za pouk v kupčijskih predmetih na obrtnih nadaljevalnih šolah; kdor se izpitu ne podvrže, prejme samo obiskovalno izpričevalo. — Število frekventantov ne sme presegati 30; vsak obiskovalec, ki stanuje izven Ljubljane, dobi za kurz podporo 30 K. — Vodstva obrtno nadaljevalnih šol so že dobila posebna obvestila o bodočem kurzu in nalogo, da naznanijo ravnateljstvu c. kr. umetno-obrtno strokovno šole one učitelje, ki se žele udeležiti kurza. Umeje se, da bodo dotičniki dobili primeren dopust. — Ker je želeli, da se kupčijski pouk na naših obrtnih nadaljevalnih šolah uredi po enotnih in modernih nazorih, je pač v interesu slovenskega obrtnega šolstva, da bo udeležba častna in da bo vsaka nadaljevalna šola udeležna vsaj z enim učiteljem.

Z Goriškega nam poročajo: Ko je deželno učiteljsko društvo zvedelo, da je sankcioniran zakon o ureditvi učiteljskih pravnih razmer, je poslalo zahvalno brzojavko na Nj. Veličanstvo cesarja, na naučnega ministra in na cesarskega namestnika v Trstu. Zadnja brzojavka je glasila: Svetlost, knez Hohenlohe, namestnik, Trst. — Podpisani predsednik smatra za svojo prijetno dolžnost, zahvaliti se najspoštlivejše v imenu vsega učiteljstva Vaši Svetlosti za dobrohotnost, ki ste jo izkazali v težkem položaju nahajajočemu se učiteljstvu te dežele in za neutrudno prizadevanje za rešitev vprašanja o njega plačah in za potrditev zakonskega načrta ter izraziti Vaši Svetlosti odkritosrčno vdanost. Za deželno učiteljsko društvo Franc Bajt, nadučitelj v Ajdovščini. Na ta telegram je došel istega dne (23/I.) odgovor: Nadučitelj Bajt, Ajdovščina. — Najboljšo zahvalo za vaše prijazne besede. Meni najlepše plačilo za moja prizadevanja zavest, da sem nekoliko pripomogel k izboljšanju učiteljskega položaja in veselim se z vami iz vsega srca. — Hohenlohe, namestnik.

Iz navedenega učiteljstvo lahko izprevidi, da je cesarski namestnik res blag gospod, ki nam ostane v hvaležnem spominu.

Njegovo v vsakem oziru prav knežje postopanje naj nas izpodbujaja, da vsak izmed nas hrepeni z vestnim in korektnim delovanjem postaviti moža v šoli in zunaj šole. Društvo se je dne 1. t. m. po v ta namen izvoljeni deputaciji poklonilo in zahvalilo za dobrohotnost in pomoč c. k. dvornemu svetovalcu grofu Attems, deželnemu glavarju, njegovemu namestniku in referentu o zakonskem načrtu, goriškemu županu dr. Maraniju. Dva zastopnika goriškega slovenskega učiteljstva sta se poklonila in zahvalila odvetniku dr. Henriku Tumi za odločno zastopanje učiteljskih interesov v dež. zboru. — Obe deputaciji sta dobili od prvih dostojanstvenikov naše dežele za učiteljstvo častno izpričevalo: »Zahvaliti se imate tudi samim sebi, ker ste potrebno ukrenili, da ste dosegli namen. Le oni, ki si sam pomaga, sme pričakovati, da mu bodo drugi pomagali.« — Organizujmo se in delajmo marljivo. Pazimo in čuvajmo nad seboj, da bo naše postopanje korektno. In hoc signo vinces!

Draginjske doklade kranjskemu ljudskošolskemu učiteljstvu. Kakor poroča uradna »Laibacher Zeitung«, je sklenil deželni šolski svet glede v zadnjem zasedanju deželnega zbora dovoljenih draginjskih doklad v svoji seji dne 13. pret. m. to-le: 1.) draginjske doklade niso vsestevne v pokojnino. 2.) Pravice do draginjskih doklad nimajo samo definitivno, ampak tudi provizorično nastavljene učne osebe (ne tudi pomožno učiteljstvo), ako so v razmerju, ki ga je določil deželni zbor dne 24. novembra lans. l. 3.) Udovljeni učitelji in učiteljice imajo pravico do draginjskih doklad, ako imajo zakonske otroke, ki še niso preskrbljeni. 4.) Omožene učiteljice, ki izvajajo pravico do draginjske doklade iz slučaja, da morajo same iz svojih dohodkov skrbeti za zakonske otroke, se morajo z dokazilom pravico utemeljujočih okolščin same zavzeti za draginjsko doklado. O takih prošnjah bo deželni šolski svet pred eventualnim nakazilom draginjske doklade povprašal za mnenje deželni odbor. 5.) Da se zabrani neopravičeno izplačevanje draginjskih doklad, morajo biti dotične mesečne pobotnice, in sicer oženjenih učiteljev glede obstoja zakona potrjene od župnijskega urada. Mesečne pobotnice ostalih kategorij učiteljstva, ki imajo pravico do draginjskih doklad, morajo biti potrjene od županstva, in sicer pri udovljenih učiteljih in učiteljicah v tem smislu, da imajo dotične učne osebe v resnici nepreskrbljene zakonske otroke, pri omoženih učiteljicah v tem smislu, da še obstojajo okolščine, ki jih silijo, skrbeti za svoje zakonske nepreskrbljene otroke. 6.) Učne osebe morajo vsako izpremembo razmer, na katerih temelji pravica do draginjske doklade, naznaniti potom predstojne šolske oblasti deželnemu šolskemu svetu. 7.) Dotični izplačilni uradi bodo obveščeni, naj naznajo deželnemu šolskemu svetu, ako bi učna oseba ne dvignila mesečnega obroka nakazane draginjske doklade najdlje tekom dveh mesecev po plačnosti. — Iz teh točk bi se dalo sklepati, da gre za milijone, a ne pri vsaki učni osebi za ubogih 25%. Tako se jasne vremena kranjskemu učiteljstvu pod vlado plemenitega viteza Kalteneggerja! Sicer bom o še govorili o tem in o — njem.

Hranilnice in posojilnice »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani; registrovane zadruge z omejenim jamstvom. II. redni občni zbor se je vršil dne 2. svečna 1906 ob 10. uri dopoldne v Komenskiga ulicah št. 17. Odobril je v celem obsegu poročilo načelstva in nadzorstva. Za člana načelstva sta bila zopet izvoljena: Zupančič Vita in Likozar Anton, za namestna člana: Furlan Jakob in Simon Karel; v nadzorstvo: Marout Minka in Gale Franc, za namestna člana pa Grm Franc in Wider Karel.

Iz seje ožjega c. k. okr. šol. sveta za goriško okolico 25. januarja 1906. Gospod c. k. dvorni svetnik grof Attems je kot predsednik c. k. okr. šol. sveta nagovoril navzoče o pričetku nove šestletne dobe kot iskren prijatelj šole in ljudskega napredka. Priporočal je, naj se šolstvo skrbno in požrtvovalno pospešuje, ker se po njem pride do omike, dobrih značajev in blaginje. Imenoval je za podpredsednika c. k. okr. šol. nadzornika gospoda Franca Finšgerja. Priporočal je, naj se varuje uradna tajnost v smislu ministrske naredbe. Potem se je prešlo h dnevnem redu. — Sklenilo se je, plačevati razglase v »Učiteljskem Tovarišu«. — Gčd. Olga Furlani se je namestila kot brezplačna praktikaninja za št. Andrež in gčd. Gabrijela Mrevlje za Sv. Križ. — Dve prošnji za petletnino sta se ugodno rešili, a preden se nakažeta, se zahtevajo potrebni dokumenti, ki jih prosilca nista priložila. Enemu učitelju se ni dovolil predujem, ker c. k. okr. šol. svet ni zadovoljen z njim. Isti učitelj odlašal z izpitom učit. sposobnosti od l. 1901 in zaradi tega svojim tovarišem ni v ponos in veselje. Rešitev prošenj za draginjsko doklado se je odložila, ker stopi v veljavo novi zakon glede plač. Enemu pomožnemu katehetu se je nakazala nagrada 25 K za pouk verstva, ko niso imeli v dotičnem kraju duhovna. Štirim nadučiteljem so se podelile podpore 60, 50, 40, 40 K in dvema učiteljicama žen. roč. del. 40, 30 K. — Prošnja neke nadučiteljeve vdove za podporo in varuha sirot neke bivše učiteljice ženskih ročnih del se predložila s priporočilom pomnoženemu c. k. okr. šol. svetu v rešitev. Dvema nadučiteljema se je dovolil zaradi boleznih trimesečen

dopust in ravno tako enemu učitelju zaradi domačih razmer, pa s pogojem, da plača supletinjo. Rešila se je neka disciplinarna zadeva. B.

Okrajna učiteljska društva na Kranjskem prosimo, da blagovolijo vplačati letnino »Slovenskem deželnemu učiteljskemu društvu« za l. 1905. Dozdaj so jo vplačala ta-le društva: ljubljansko, logaško, litijsko, kočevsko in kamniško okr. učit. društvo. Hkrati prosimo tudi za letnino za l. 1906.

V odbor obrtnih nadaljevalnih šol je imenoval občinski svet ljubljanski tovariša Jakoba Dimnika.

Loterijski odsek učiteljskega konvikta se pridno posvetuje o prireditvi efektne loterije. Prošnja za dovoljenje loterije se je že sestavila ter se bo izročila državnemu poslancu, g. Ivanu Plantanu, da jo izroči na pristojnem mestu. Odsek je sklenil, da bo izdal 200.000 srečk po 1 K ter jih bo razposlal po vseh slovanskih in deloma tudi po nemških avstrijskih deželah, izven Avstrije pa po jugoslovanskih deželah. Bog daj srečo!

Učitelj in — starost. Pri raznih stanovih, zlasti pri uradništvu in vojaštvu starost ne le spoštujejo, ampak tudi odlikujejo, vsaj za svetnike in generale imenujejo le starejše može. Pri učiteljstvu je pa drugače: staro ubogo paro potisnejo v kot in če ni drugače jo nadomesti tudi kak — dacar.

Učiteljske draginjske doklade in — mobilizacija. Ako se bo naša prihodnja mobilizacija vršila s tisto naglostjo, kakor nam nakazujejo obljubljene draginjske doklade, potem bodo naše rezerve v bitki zopet tako točne, kakor so bile pri Sadovi in Solferini.

Imenovanje. Za provizoričnega vadniškega učitelja na slovenskem oddelku goriške c. kr. deške vadnice je imenovan g. Ernest Širca, doslej voditelj pripravjalnice za srednje šole v »Šolskem domu«. — Deželni vinarški potovalni učitelj na Kranjskem, g. Fran Gombač, znan po svojih strokovnjaških spisih, je bil v seji deželnega odbora dne 27. januarja t. l. imenovan stalnim deželnim komisarjem za vinarstvo in sadjarstvo.

Tragična smrt. G. Stanislav v Levec, sin g. dežel. šolskega nadzornika Frančiška Levca, je nagloma umrl. G. nadzorniku Levcu izrekamo odkritosrčno sožalje.

Laška šola na Brjah pri Gorjanskem?! V »Soči« čitamo, da župan in starešinstvo na Brjah vztrajajo pri tem, da postavi »Lega« svojo šolo v tej občini. Za ljudsko šolo se borijo že 16 let. Okrajni šolski svet je dovolil šolo — ali deželni šolski svet jo je odbil. Od sedanje šole je oddaljena vas le 12 metrov manj nego 4 kilometre. Zaradi tega je dež. šolski svet odbil prošnjo. Pač smešno! Občinarji pravijo: ali slovensko ljudsko šolo, kakor smo prosili, ali pa sprejmemo laško. Ljudstvo je torej ukaželjno — pa se mu brani pot do ljudske šole. Slovenski zastopniki v dež. šolskem svetu se menda pač premalo brigajo za take reči! Ali store sedaj svojo dolžnost?! Zadeva se mora pač rešiti ugodno, za Brejce — samo g. župan in občinarji naj se ne prenaglijo v nobeni reči.

Razgled po šolskem svetu.

— **Poseben deželni zakon za nadaljevalne šole** Čehi se zadnji čas posebno zanimajo za nadaljevalne šole. Zato so sklenili, da uveljavijo poseben zakon, po katerem bodo morali v določenih slučajih snovati nadaljevalne šole. Kjer bi pa teh poleg ljudskih šol ne bilo mogoče ustanoviti, bodo morali uvesti vsaj nadaljevalne tečaje. Nadaljevalne šole naj bi snovali z ozirom na dejanske potrebe v posameznih krajih. Tu bi učence šolali bolj za trgovino, tam za obrt. V tem kraju bi se pečali bolj s črevljarstvom, tam z mizarstvom itd. V vseh slučajih pa naj bi se gledalo, da bi se fantje naučili veliko praktičnih stvari in da bi se snov kolikor možno delila po strokah. Čehi menijo ustanoviti poleg deželnega šolskega sveta lastni deželni šolski svet za nadaljevalno šolstvo. In Slovenci?

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 91.

Štajersko.

V šolskem okraju Laško se s pričetkom poletnega tečaja 1906. sledeči dve službi popolnite.

1.) na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Jederti, (III. krajni razred) mesto nadučitelja.

2.) na šestrazredni ljudski šoli z dvem paralelkama v Hrastniku (II. krajni razred) mesto učitelja oziroma učiteljice.

Nadalje se popolnite dve učiteljski službi na 3 razredni ljudski šoli v Šmartnem v Rož. dol. okraj Celje. (III. krajni razred.)

Prosilci imajo svoje pravilno opremljene prošnje postavnim službenim potom vložiti do zadnjega dne svečana 1906 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Celje, dne 30. prosinca 1906.

Poziv.

Gospoda tovariša, ki je prosil za nadučiteljsko službo na Trebelnem, pa je dobil prošnjo nazaj, češ, da je došla »prepozno«, prosim, da mi naznani svoje ime in bivališče. Istotako g. tovariša, ki je svoj čas menda prosil na Trebelno za učiteljsko službo.

Na Trebelnem pri Mokronogu, 5. februarja 1906.

Janko Leban.

Poslano.*)

V pojasnilu v cenjenem »Učit. Tovarišu« z dne 26. prosinca t. l., št. 4, je govora o narodnem pevskem klubu in o nemški kazini v Tolminu. O prvem, da ni res, da bi se bil g. Lasič silil v klub in da ga ta ni hotel sprejeti v svojo družbo, o drugem, da ni res, da obstoji nemški kazino v Tolminu in da ni g. Lasič nemškutar — o tem prepustim pojasnilo poročevalcu dotične notice.

Meni preostaja le pojasnilo o g. Lasičevi kolegijalnosti med učiteljstvom, katera kolegijalnost je razvidna iz tega-le

odprtega pisma

na g. A. LASIČA, c. kr. okraj. šol. nadzornika v Tolminu.

Dne 12. januarja smo volili župani in podžupani tolminskega polit. okraja svojih osem zastopnikov v pomnoženi c. kr. okraj. šol. svet.

Za to volitev ni bilo med nami nobenega gibanja, misleč, da uredimo svoje reči dan volitve, zbrani vsi skupaj v Tolminu.

Pač pa ste Vi, g. c. kr. okr. šol. nadzornik, dolgo prej in na predvečer volitve agitirali osobito proti meni in v to agitacijo izkušali vpreči nekoje gg. učitelje. Kolikor je znano, storil Vam je to uslugo le eden.

Protestujem odločno, da se Vi, g. c. kr. okraj. šol. nadzornik, vmešavate v naše županske in podžupanske zadeve. Vaših nečednosti in zdražb ne trpimo v svoji sredini.

Moj ideal je od nekdanj svoboda, in kot tak privoščim jo tudi čast. učiteljstvu pa na vsej črti. A ko so izkušali gg. učitelji pri zadnjih deželno- in državnozborskih volitvah svoje prepričanje uveljaviti, obesili ste, g. Lasič, kar petim gg. učiteljem disciplinarno preiskavo na vrat in jih pomagali tirati iz službe in na cesto metati. Lep šolski nadzornik to!

In kdo je takrat in vsekdar nastopil proti taki brezobzirni gonji? Čast č. gg. soudom, ki so v sejah z menoj soglašali, in čast onim, ki so še druge potrebne korake storili ter tako pomagali rešiti ugrabljeni plen.

Tolmin, 30. januarja 1906.

Andrej Vrtovec.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Za sprejem se je oglašiti pri načelniku (zdaj nadučilej Franc Ks. Trošt na Igu pod Ljubljano.)

V društvo se sprejemajo le oni ki še niso nad 45 let stari.

Pristopnina se ravna po starostnih letih, in sicer od 20 do 25 let 2 K 50 v, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K; od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj in 1 K vpisnine. Letno se plača za rezervni fond 2 K.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po dve kroni, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po dve kroni za nadaljni slučaj smrti. Konec leta 1905 je bilo pri društvu 198 članov.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu

ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-
novejših predpisih priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₂7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih logov po 4³²/₁₀₀, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnih, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 K
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.